

Анотации на приложените материали след получаване на академичната
длъжност „доцент“ по чл. 65 ПРАСПУ

Изготвен от : Доц. д-р Люба Г. Панайотова – Чалъкова

I. Монография

1. Собственост – развитие и перспективи, влияние на конституционната и европейската съдебна практика, Сиела, 2019г., 416 с. ISBN 978–954–28–2783 – 2.

В монографията се изследват въпроси, свързани с развитието на правото на собственост в историческа и правна перспектива. Някои основни изводи от изследването, до които се достигна в хода на работата, ще се посочат накратко. С оглед на историческото развитие на собствеността може да се заяви категорично, че тя еволюира непрекъснато под влияние на икономически, социални и политически причини. Юристите следва да отчитат новите реалности, като не забравят и историческата обусловеност за една или друга правна уредба, за едно или друго тълкуване на закона. Тук може да се направи и една по-смела, за някои оспорима констатация, която е свързана повече с глава втора, но има отношение и към историческото развитие. Забелязва се, че понятието за вещи в Римската империя се доближава в своята широта до понятието за вещи в съвременна Обединена Европа. Става дума за две безспорни исторически обединения, в които се наблюдава една и съща тенденция, а именно създаване на по-широки правни понятия с цел задоволяване на множество различни интереси. От тази гледна точка днешното европейско право напомня по някои свои характеристики, свързани със собствеността, на правото на древните римляни.

По отношение на понятието за вещите бихме могли да направим извода, че съвременното европейско право преосмисля границите на това понятие в посока на тяхното разширяване. Те бяха предмет на подробно разглеждане в качеството им на обекти на

правото на собственост. Отчетоха се промени под влияние на европейското право както по отношение на традиционните класификации на вещите, така и изключително разширение на понятието им в посока на нови обекти. Вече може да се твърди, че има автономно европейско понятие за вещи, което се различава от понятието във вътрешното право на страните от континента. Много нови обекти, които имат нематериална природа се приравняват на вещи, за да получат защита. Но въпреки липсата на телесност, за да се стигне до защита от европейските институции, то те трябва да представляват „значаима имуществена стойност“ за притежателите си. В европейското право и интелектуалната собственост се защитава от същия текст на Протокол 1 към Европейската конвенция, както и материалната собственост. Защита получават като притежания и други специфични обекти като клиенти, социални престации, административни разрешения, основателни очаквания, право на работа, човешко тяло и др. На тази тенденция в практиката има отправени критики, че може да се стигне до една „хепер – проприетаризация“, която ще се отдалечи от класическото разбиране за собственост. Споделяме виждането за нуждата от баланс в тази посока.

Що се отнася до темата за европейските и конституционни правомощия на собствениците, то в изложението бе направен опит класическите правомощия владение, ползване и разпореждане да се разгледат и представят през призмата на съответната съдебна практика. Отчетени бяха много общи черти в практиката на Конституционния съд и Европейския съд по правата на човека, когато се произнасят по сходни въпроси, например ограничения или нарушения в някое от правомощията на собствениците. Констатира се обогатяване на съдържанието както на правомощието разпореждане, така и на правомощието ползване. Тези правомощия получават една по-широка защита в сравнение с класическата вътрешноправна защита.

По отношение на гаранциите за правото на собственост в глава четвърта бяха направени съответните изводи, които тук само ще обобщим. Нарушенията на правото на собственост са обект на защита и контрол както във вътрешното граждански право, така и от конституционния съд и Европейски съд по правата на човека. Последните две юрисдикции увеличават своя контрол като включват като критерий и пропорционалността. Последното понятие най-общо се разбира като търсене на баланс между два интереса – обществения интерес и интереса на отделния собственик.

Като друг съществен извод може да се каже, че в съвременния динамичен свят правото на собственост се намира в полето на различни системи за защита, както на вътрешно,

така и на международно равнище. Добре е ако между тези системи има хармония и потясна връзка. И всичко това трябва да е съобразено с принципа за защита на основните, на фундаменталните права. Това е особено важно за обществата на страните от Източна Европа, към които спада и нашата страна. В тези страни отпадна антагонистичното разделяне на собствеността на социалистическа и капиталистическа, отпадна и приоритетното значение на държавната собственост пред останалите форми на собственост. Връщането към принципите на „непрекосновената частна собственост“ в тези страни обаче не може да избяга от развитието на социалната функция на собствеността в модерния свят.

На следващо място като извод може да се каже, че Европейският съд по правата на човека развива една еволюционна съдебна практика, която цели да отговори на социалните промени в един бързо развиващ се свят. Тези промени по необходимост засягат правото за вещите като едно общо понятие. Два процеса се наблюдават в тази връзка. От една страна, приложното поле на чл. 1 от Протокол 1 от Конвенцията се разширява по отношение на режима и съдържанието на защитата. От друга страна, европейската практика оказва влияние върху традиционното разбиране за вещно право и за собственост.

Едно от най-съществените явления, които се наблюдават е т. нар. „социализация на собствеността“. Разширената съдебна практика дава все по-персонално значение на собствеността. Европейският съд се еманципира от националните права на държавите - членки и излиза извън традиционните рамки на защита. Многобройни са делата по чл. 1 от Протокола, при които се защитават и неимуществени права, свързани неразривно с отделните граждани. От тези процеси се налага едно преосмисляне на деленето на правата на материални и персонални. Едно право може да бъде обект на защита по Конвенцията, само защото в него се вижда имуществен интерес, достоен и важен за човека, без да се изисква непременно правото да е имуществено.

Многогранната визия за собственост се отразява и на качеството на защитата. Съдът засилва своята власт на преценка, когато прецизира понятията и нормите, приложими към различни ситуации. Освен с чл. 1 от Допълнителния протокол собствеността вече се защитава и от други текстове на Конвенцията, които действат паралелно. Всичко това засилва защитата и позволява на собствеността да се гледа като на едно фундаментално право.

Съвременната защита на собствеността, която европейският съд дава може да се разгледа като плуралистична. Това засяга обектите на защита и приложимите режими. Но в тази връзка следва да се спомене, че доктрината забелязва едно явление, което се нарича криза на вещното право в „неговата идентичност, единство и кохерентност.“Това е един специфичен постмодернизъм във вещното право, който се противопоставя на монолитичната концепция за съвременната собственост.

Но от друга страна, утвърждаването на собствеността като фундаментално право преминава през процесите на разграничаване от традиционните имуществени и неимуществени елементи. А така също и през процесите на увеличаване на европейския контрол. Практиката на Европейският съд по правата на човека се опитва да наложи защита на една наднационална собственост, която е различна от защитата на националните права на собственост. И всичко това се извършва с ясната визия за защита на правото на човека в съвременния свят.

Във вещното право настъпва една нова епоха, която не може повече да бъде игнорирана. Ние не живеем в един изолиран свят, а сме част от европейското семейство. Както вече се коментира не веднъж, въпреки зависимостта на Европейския съд по човешките права от националното определяне за „защитимо притежание“, то националните системи повече не могат да игнорират наличието на една толкова различна практика. Тя следва да бъде зачетена и включена в курсовете по вещно право в Юридическите факултети на страната ни.

II. Статии

1. Обезщетението - гаранция срещу своеволни действия по отношение на правото на собственост, *Собственост и право*, бр. 1/2019г., с. 8. ISSN 1312 – 9473.

В статията се разглежда въпросът за правото на обезщетение на собствениците с оглед практиката на Конституционния съд на България и на Европейския съд по правата на

човека в Страсбург. Обезщетяването на собствениците се оказва признато с достатъчна категоричност в случаите на отнемане на собственост, или с други думи казано, когато става въпрос за изключително сериозни и тежки нарушения в упражняването на това право. Направен е един преглед на тези разнородни практики с цел да допринесе за очертаване на по-цялостна картина изобщо по въпросите за обезщетенията, а това от своя страна допринася за очертаване на общи положения, но и различия. Вследствие на анализа е направен опит за извеждане и на някои общи характеристики на обезщетението. Обезщетението при причинени вреди за отнемане на право на собственост обаче е въпрос на различни интерпретации в практиката на Европейския съд по правата на човека. По традиция се забелязва едно препращане към общите принципи на международното право. Според тези принципи въпросите, които касаят частната собственост на чужденци и чуждестранни юридически лица се решават еднозначно, а именно всяка национализация или експроприация е законна само ако отговаря на публичен интерес, не съдържа дискриминация и е придружена с обезщетение. В практиката на съда се поставят въпросите за обезщетенията както във връзка с отчуждаване на собственост, така и в случаите на национализиране на собственост. Изведени са и изискванията на европейския съд, сравнени с вътрешноправните изисквания, по отношение на обезщетенията.

2. Специфика на сънаследствените отношения при прилагането на презумпцията по чл. 69 ЗС, В: Сборник научни изследвания в памет на доц. д-р Кристиан Таков, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С., 2019г., с. 192 – 198, ISBN 978-954-07-4746-0.

Статията има за предмет да очертае спецификата на отношенията между сънаследниците при прилагането на презумпцията по чл. 69 ЗС. Едновременно с това се прави и критичен анализ на съдебната практика като се поставят и определени въпроси за тълкуване. Целта на тези разсъждения е да се видят въпросите за намерението при придобивната давност и презумпцията по чл. 69 ЗС под още един ъгъл, както и да се отчете наличието на житейски хипотези, които налагат едно по-различно отношение към владелците. Но и в никакъв случай, разбира се, правата на сънаследниците не следва да пострадат. В крайна сметка успешното правораздаване винаги е било в търсенето на справедлив баланс. Когато се касае за придобиване по давност на сънаследствени имоти се държи сметка не толкова на фактическото поведение, нито толкова на вътрешното намерение, а водещите принципи тук са други – охрана и защита на статуквото и на наследствените права.

Близките родствени връзки между сънаследниците и знанието, че общата вещ е получена от общ наследодател, предполагат едно морално поведение, а именно да не се завладяват идеалните части на другите сънаследници. Тези са водещите принципи, които спецификата на наследственото право налага. При установяване на съсобственост по друг начин такава специфика в отношенията очевидно липсва. В тълкувателното решение, а и по принцип съдилищата не следва да обявяват една презумпция за оборена само от констатацията на факта на сънаследяване.

3. Панайотова-Чалъкова, Л. Културни ценности с материален и нематериален характер. Сравнение и връзка с обектите на интелектуалната собственост. - Собственост и право, 2019 г., кн. № 10, ISSN 1312 – 9473, с. 81-87.

Уводните думи предопределят и структурата на настоящата статия. Тя има за цел да разгледа видовете културни ценности в светлината на това, че те не са еднородни като обекти. Те могат да имат както материален, така и нематериален характер. Материалните обекти са и обекти на вещното право, оттам и подчинени на режима на собственост и ограничени вещни права със съответните изрично уредени изключения. Нематериалните обекти са по необходимост и обекти на една интелектуална собственост и се родят с обектите на авторското право и сродните му права пак със съответните изключения. Самите материални обекти по смисъла на закона се подразделят на движими вещи и недвижими имоти. Това което ги обединява е, че всички те имат характеристиката на културни ценности и се ползват от специалната закрила на закона. Но характеристиката на самата вещ дава своето отражение в режима на собственост и разпореждане с вещни права. При движимите културни ценности в практиката са забелязани едни проблеми, при недвижимите имоти – други. За археологическите обекти и колекциите законът предвижда специални правила, въпреки че те принадлежат към съответните групи на недвижими и движими културни ценности. Въпрос на изследване в статията е кое налага по-различното третиране от законодателя на тези обекти.

4. Контролът за пропорционалност и правото на собственост / влияние на европейската и конституционната практика. В : Сборник „Научни

четения, посветени на 140 години от приемането на Търновската конституция“, организирани от ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, Сиела, 2019г., ISBN 978-954-28-3043-6, с. 389-409.

В статията се разглеждат въпросите на контролът за пропорционалност във връзка с правото на собственост. Под това понятие се разбира в статията търсенето на баланс между общия интерес и този на отделния собственик. Европейските и конституционните съдии се опират в своята практика на обективни елементи, законова база и качества на нормативните актове. В много от решенията се забелязва проследяването на процедурите при отнемане на собственост и наличието на достатъчно процесуални гаранции за жалбоподателите. Много важен момент при контрола е и наличието на справедливи обезщетения. Ако изброените по-горе обстоятелства липсват съдът не се колебае да приеме, че има своеволна намеса в правото на собственост и следващата я санкция. Обобщено това съдебно изследване се нарича контрол за пропорционалност. При юридическата оценка за това дали има отношение между засегнатото право на собственост и обществения интерес се търси и дава предимство на втория интерес. Когато изследват обаче конкретната цел на дадена намеса в собствеността, съдиите остават предпазливи в своите решения. Европейският съд в Страсбург избягва да се намесва директно в преценките на отделните държави, защото те изразяват националния суверенитет и определят националните цели. В тези случаи той изисква от държавите да предоставят достатъчно оправдания, които са довели до намеса в собствеността. А конституционният съд от своя страна изисква от законодателя да прецизира какъв е конкретния обществен интерес, който цели да задоволи с дадена мярка по отношение на собствеността. В много от случаите обаче съдиите избягват в решенията си да налагат собствената си оценка за фактите на държавите. В статията се стига до извода, че колкото и да е обновена защитата на правото на собственост, то тя все още си остава относителна и непълна. И това е така защото в тази материя и европейските и конституционните съдилища се въздържат от един сериозен контрол по отношение на целите. Всъщност те обявяват за невалидни само изключително сериозни намеси в собствеността, явно превишаващи всяка нормалност.

5. Особенности в режима на собственост на културните ценности в българското право. Сиела норма, бр. 9-10, 2019г. ISSN 1314 – 5126, с.5 – 33.

Статията си поставя за цел да разгледа видовете културни ценности според различни техни класификации. На първо място се обръща внимание на това, че културните ценности не са еднородни като обекти. Те могат да имат както материален, така и нематериален характер. Материалните обекти са и обекти на вещното право, оттам и подчинени на режима на собственост и ограничени вещни права със съответните изрично уредени изключения. Нематериалните обекти са по необходимост и обекти на една интелектуална собственост и се родяат с обектите на авторското право и сродните му права, пак със съответните изключения. Самите материални обекти по смисъла на закона се подразделят на движими вещи и недвижими имоти. Това което ги обединява е, че всички те имат характеристиката на културни ценности и се ползват от специалната закрила на закона. Но характеристиката на самата вещь дава своето отражение в режима на собственост и разпореждане с вещни права. При движимите културни ценности в практиката са забелязани едни проблеми, при недвижимите имоти – други. В статията се обръща внимание и на спорни разпоредби в закона като например обявеният за противоконституционен параграф 5, ал. 2 от преходните и заключителни разпоредби на ЗКН. Решението на Конституционния съд има пряко отношение към движимите културни ценности и развитието на законодателството ни във времето. Въпросният параграф е предвиждал, че при идентификацията и регистрацията на културни ценности – национално богатство, правото на собственост върху тях се установява само с официален документ. Лицата, които са установили фактическата власт върху движими археологически обекти или движими археологически паметници на културата до влизането в сила на ЗКН, в процеса на идентификацията и регистрацията им като движими археологически ценности – национално богатство, не могат да установяват правото си на собственост, като се позовават на изтекла придобивна давност. Видно е от текста на разпоредбата, че тя влиза в противоречие с основни за българското гражданско право институти като този за наследяването и придобиването по давност.

6. Нетрадиционни виждания за собственост в практиката на Европейския съд по правата на човека /Протокол № 1 от Европейската конвенция за правата на човека/, сп. Норма, бр.2/2018г., /месец февруари/. /. ISSN 1314 – 5126.

В статията се разглежда въпросът, че Европейският съд по правата на човека налага една съвършено различна представа за собственост. Тази представа обаче може да внесе объркване сред онези учени, които поддържат класическото разбиране за собственост във вещното право. Объркването има още по-дълбоки корени, защото се засягат класически постулати от общата теория на гражданското право, а именно разделението между имуществените и неимуществените права. Неимуществените елементи по природа попадат като тенденция в рамките на защитата, установена в чл. 1 от Допълнителен протокол № 1 на Конвенцията. И това се налага, защото Европейският съд открива и в тях имуществен интерес, достоен за защита. Тук следва да се посочат за по-голяма конкретност основателните очаквания, авторските права, социалните права, личните данни и дори човешкото тяло. Всички изброени са по своя характер неимуществени права, но съдържайки в себе си имуществени интереси те водят до една „хипер - проприетаризация“ в европейската съдебна практика. Всичко това е над класическото разбиране за имущество и за собственост. Гражданскоправната доктрина трябва да отчита тази нова тенденция, която развива и обогатява вещното право. Собствеността вече се разглежда като една съвкупност от имуществени активи, които носят ползи за правните субекти. Тази нова концепция за собствеността обаче не е случайна – тя е плод на една еволюция на вътрешно и европейско равнище. Тази еволюция води до много различна и самостоятелна практика от практиката на съдилищата на вътрешно ниво в отделните държави – членки. Може да се твърди в този ред на мисли за бъдещото влияние на тази практика върху правото в отделните държави.

7. Вещите и интелектуалната собственост. Собственост и право, бр. 3
/2018г.,с. 75. ISSN 1312 – 9473.

В статията се прави опит да се проследят допирните точки между правото за вещите и интелектуалната собственост в съвременната реалност, която е повлияна и от действащата съдебна практика на Европейският съд по правата на човека. По традиция вещното право и правото на интелектуална собственост имат свое самостоятелно място и значение в гражданското право. Развитието на правото за вещите датира от дълбока древност, а интелектуалната собственост получава свое развитие и съществуване едва от началото на XV век. Римското частно право не е познавало интелектуалната собственост в съвременния смисъл на понятието, но дори и тогава се е признавало съществуването

на нематериални обекти, които са били определяни като вещи. В статията се стига до извода, че, за да се направи добър анализ на това развитие следва да се спре вниманието на един кратък исторически и теоретичен преглед за тези понятия в Европа, в това число и България. На следващо място в статията се акцентира върху съвременните тенденции в практиката на Европейския съд, които неизменно се отразяват на отделните държави - членки. От историческите и правни съпоставки накрая се очертават някои изводи и взаимовръзки.

8. Някои разсъждения във връзка с договора за арендата в земеделието /във връзка с т. д. № 1/2018г., изх. № ОСГТК/. Собственост и право, бр. 6/2018г., с. 53. ISSN 1312 – 9473.

В статията се посочва, че договорът за аренда в земеделието поставя множество специфични въпроси както пред правоприлагането, така и пред съдебната практика. В изложението се обръща внимание само на един специфичен проблем, свързан с този договор, а именно поставените въпроси в т. д. № 1/2018г., изх. № ОСГТК. Във връзка с образуваното тълкувателно дело пред ВКС е поставен въпросът дали попадат в обхвата на длъжимата от съдията по вписванията проверка материално правните предпоставки по чл. 3, ал. 4 от Закона за арендата в земеделието / ДВ, бр. 13/2017г., в сила от 07.02.2017г./, при вписване на анекс към договор за аренда в земеделието или на нов договор за аренда в земеделието, сключени след изменението на нормата. В статията се коментира, че тълкуването на нормата на чл. 3, ал. 4 ЗАЗ може да доведе до уеднаквяване на практиката, но тя следва да се схваща в контекста на цялостната уредба на вписването и функциите на съдиите по вписвания съобразно Правилника за вписванията и Наредба № 2/2005г. От анализа на чл. 3, ал. 4 ЗАЗ се стига до извода, че това е норма, която урежда конкуренция между два или повече арендодателя при наличие на съсобственост върху земя. Изразява се становище, че в конкретната хипотеза на чл. 3, ал. 4 ЗАЗ /в сила от 07.02.2017г./, една предварителна проверка от съдията по вписванията няма да създаде извънредно натоварване в работата на съдиите, а ще гарантира по-добре правата на съсобствениците – земеделски стопани. И това тълкуване ще бъде в по-голям синхрон с новата реална система на вписване, която се налага в страната и която дава възможност на съдиите по вписванията не само да регистрират права, а и да се произнасят по тяхната действителност.

9. Приложението на презумпцията по чл. 69 ЗС към отношения между сънаследници /коментар във връзка с ТР № 1 от 06.08.2012г., ОСГК на ВКС/. Собственост и право, бр. 7 /2018г., с. 44. ISSN 1312 – 9473.

В статията се прави опит да се погледне по различен начин на изразените становища в ТР № 1/2012г. на ОСГК на ВКС във връзка с прилагането на презумпцията по чл. 69 ЗС в отношения между съсобственици. ВСК се е спрял на два важни за съдебната практика въпроси, а именно :1. Приложима ли е презумпцията на чл. 69 ЗС в отношенията между съсобствениците, когато съсобствеността им произтича от юридически факт, различен от наследяването? 2. Съсобственикът, който се позовава на придобивна давност за чуждата идеална част трябва ли да доказва при спор за собственост, че е извършил действия, с които е обективирал спрямо съсобствениците намерението да владее техните идеални части за себе си или намерението му за своене се предполага на основание чл. 69 ЗС и е достатъчно да докаже, че е упражнявал фактическа власт върху целия имот в срока по чл. 79, ал. 1 ЗС? Като извод в статията се подчертава, че родствените връзки между сънаследниците и знанието, че общата вещ е получена от общ наследодател, предполагат едно морално поведение - да не се завладяват идеалните части на другите сънаследници. Така, че при установяване на съсобственост по друг начин, такава специфика в отношенията очевидно липсва. Аргументацията на съда би следвало да бъде в този смисъл в тълкувателното решение, а не в смисъл на обявяване една презумпция за оборена само от констатацията на факта на сънаследяване.

10. Развитие при класификацията на вещи в гражданския оборот /*res in commercio*/ и вещи извън гражданския оборот /*res extra commercium*/. *Studia iuris*, бр. № 1/2018г.,
<http://studiaiuris.com/en/14;jsessionid=2655D7E5E16D9D837F68EE8614DFA748>, ISSN 2367 – 5314.

В статията се разглежда известната от римското частно право класификация на вещите на *res in commercio* и *res extra commercium*, но с отчитане на съвременното развитие и тенденции. Стига се до извода, че в римското право това деление е имало друго значение, защото е обхващало доста различни категории вещи от днес. Така според древните римляни в категорията на *res extra commercium* са влизали *res omnium communes*, *res divinis juris*, *res publicae*. Първата категория от така посочените по-горе вещи в съвременното

право се приема по принцип, че са предназначени за общо ползване от всички. В статията са коментирани различни многостранни международни договори в областта на опазване на околната среда във връзка с някои особени вещи като въздуха, водата на морето, течащите води. Разгледани са и другите две категории вещи /*res divinis juris* и *res publicae*/, които са извадени от гражданския оборот, защото по римското право те са били подчинени на правилата на сакралното и публичното право. В наши дни се приема, че няма място за обособяване на категорията *res divini juris*, защото вече няма такова сакрално право, което да стои над правото, установено от държавата. Разделянето на правото на частно и публично също не налага различно третиране на частни и публични вещи. В наши дни всички вещи могат да се включват в оборота, но при спазването на различни процедури и за различни цели. Разгледани са и въпросите на принципните положения във връзка със собствеността на различните вероизповедания. Държавата признава и санкционира известна самостоятелност в действията на управление и разпореждане с имоти на отделните вероизповедания що се отнася до сделките на разпореждане с имоти и вещи. В статията е направен анализ и на публичната и частна собственост на държавата и общините, както и положението при т.нар. *res nullius*. Това са вещи, които не принадлежат на никое имущество, но могат да бъдат завладени. Това делене има значение при изучаването на особените способности за придобиване на собственост чрез завладяване в материята на владението.

11. Понятието за вещи – В : сборник „Правото – традиции и перспективи“, Юбилейна научна конференция по повод 25 г. от създаването на ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, Сиела Норма, 2018г., с. 135 – 151. ISSN 978 – 954 – 28 – 2625.

В статията се проследява развитието и тенденциите на общото понятие за вещи. Изтъква се, че това е основно понятие за гражданското право в широк смисъл, както и въобще за частното право. Към днешна дата в България то се изучава основно в две гражданскоправни дисциплини – гражданско право – обща част и вещно право. От тези дисциплини се прави опит да се изведат общи определения за вещите, които да намерят приложение не само в частното право, а и в почти всички отрасли – конституционно, наказателно, административно, екологично, медицинско право и др. А напоследък изключително значение придоби и правото на Европейския съюз. В статията се

акцентира на факта, че европейското право има решаващо влияние в материята на вещите. Посочват се някои прилики и разлики в практиката на съдилищата във вътрешното и европейското право относно вещите. Проследява се накратко развитието на понятието за вещи от римското частно право през епохата на буржоазната епоха до съвременното състояние на обединена Европа. Изтъква се влиянието на това развитие за българското право, което вече е част от една обединена европейска правна система.

12. Европейски и конституционни аспекти на правомощията на собствениците – сп. Правна мисъл, бр. 1/2017г., с. 28. ISSN 1310-7348.

В статията е направен опит да се разгледа понятието за правото на собственост в един по-широк контекст от традиционно възприемания в нашата вещно правна литература, а именно само като вещно субективно право. Конституционните и европейските му измерения досега са оставали на заден план, а в съвременния свят собствеността се защитава не само с гражданскоправни средства, но фигурира като проблематика и в конституционната и европейска практика на различни съдилища. Този глобален поглед може да внесе и съответните промени във възприемането на това право и в очертаването на неговото съдържание. ; голямата тема за правата на човека навлиза все по-осезаемо в традиционни вътрешноправни отрасли и засяга все повече институти на частното право. Анализът направен в статията би следвало да допринесе за разширяване на хоризонта по отношение на това вещно право, както и излизане от представата, че то е обект на уредба преимуществено от вътрешното гражданско право.

13. Таксите при запор върху вземания на длъжника по банкови сметки – сп. Норма, бр. 1/2017г., в съавторство с Ивайло Василев, с.43. ISSN 1314 – 5126.

В статията се прави опит да се даде отговор на спорен въпрос в тълкувателно дело № 3/2015г. по описа на ОСГТК на ВКС. Аргументите са, че поставеният въпрос има съществено социално измерение при регулиране на отношенията между взискатели и длъжници. Поставеният въпрос е „съставлява ли действие по налагане на запор изпращането на запорно съобщение до банка в хипотезата, при която съдебният изпълнител е получил на основание чл. 508, ал. 1 ГПК отговор, че длъжникът няма сметка в съответната банка?“ Считаме, че отговорността за разноси по изпълнителни дела често е в пъти по-голяма от изискуемото задължение по изпълнителен лист. И това се дължи на несъразмерното предприемане на изпълнителни действия. Оттам и извода,

че при липса на открита банкова сметка с титуляр длъжникът по изпълнителното дело, не е налице обект на принудително изпълнение и длъжникът не би следвало да носи отговорност за тази такса. Тя следва да остане в тежест на вискателя.

14. Развитие при класификацията на вещите на недвижими и движими.

Влияние на европейското право и съдебна практика. Собственост и право, бр. № 9/ 2017г., с. 13. ISSN 1312 – 9473.

В статията се поставя въпросът, че и при най-класическата квалификация, изучавана във вещното право, каквато е деленето на вещите на движими и недвижими, се забелязват промени в течение на времето. В основата на тези промени стоят различни причини. От една страна, се наблюдават чисто исторически причини поради рецепцията на понятието за вещи в нашата страна от европейските граждански кодекси. От друга страна, причините имат социално-икономически и политически характер. В тази връзка особено допринесе приемането на страната ни в Европейския съюз и прилагането на Европейската конвенция за правата на човека, Допълнителният протокол № 1 към нея, както и съдебната практика на съдилищата в Страсбург и Люксембург. Въпреки, че цитираната конвенция защитава основно нарушени граждански и политически права, то от нейния обсег не са изключени вече и икономическите права на индивида като правото на собственост. Това става с приемането на този Допълнителен протокол № 1 през 1952. Но чак през 1979г. европейският съдия признава формално, че разпоредбата на чл. 1 от Протокола гарантира в своята същност правото на собственост. Тези обстоятелства доведоха и до промени в разбирането на обектите на собственост, както и до нов поглед към вече възприети квалификации. Към днешна дата се наблюдава развитие при видовете и значението както на недвижимите, така и на движимите вещи. Забелязва се при анализа и една тенденция – през всички времена значението на земята, разбираана в различните и фондове, не намалява. Тя си остава основен символ на недвижима собственост и това се вижда от решенията на различни юрисдикции. В статията се разглеждат решения на съда в Страсбург, които се отнасят до особени вещи като произведения на изкуството, енергийните природни ресурси, семейни спомени и др.

15. Собствеността – исторически и правни аспекти – *Studia iuris*, бр. № 2 /2014г.

В статията собствеността се представя като явление, което се разглежда от различни науки. Приема се, че за да се обхване проблемът за собствеността в цялост, трябва да се обърне внимание поне на три различни направления в неговото изследване. На първо място – като чисто историческа перспектива на възникване и развитие, на второ място – като съществуващи в съвременния свят юридически системи на собственост и на трето място – като теоретична постановка, която показва какви идеи стоят зад едно или друго законодателно дефиниране на собственост. Статията не предполага пълен анализ и в трите направления, поради ограничения обем. Целта е по-скоро да се очертаят контурите и да се посочат някои интересни факти и идеи. Проследява се последователно развитието на собствеността в древния свят, римското частно право, феодализма и модерните времена. Накрая се посочват за пълнота и съществуващите системи на собственост в съвременния свят – англосаксонска, континентална и система на бившите социалистически страни. Посочват се и някои особености на българската система на собственост.

16. Промени, настъпили в недвижими имоти в хода на започнати принудителни изпълнения – Собственост и право, бр. 6/2015г., с. ISSN 1312 – 9473.

В статията се представят някои от проблемите, които изникват на практика вследствие на случаи на настъпили промени в недвижими имоти. Тя е провокирана от въпроси и коментари, пред които органи на съдебното изпълнение, съответно длъжници, са били изправяни в отделни случаи. Целта на изложението е да направи анализ на съществуващите съдебна практика и теоретични разрешения към настоящия момент. Безспорен факт е, че имотите, подобно на хората, не остават същите във времето, с тях настъпват изменения от различен характер. В статията се интересуваме не въобще от промените, а от тези, които са настъпили след като за един имот е започнало принудително изпълнение, съобразно предвидения в закона ред. Именно тогава промяната може да засегне правата и интересите на различни правни субекти – съдии изпълнители, длъжници, трети лица, банки и др. Първата група проблеми засяга настъпила промяна на предназначението на един имот, който се намира под взискането на кредитори и в процедура по принудително изпълнение. Втората група от въпроси засяга настъпили промени в един недвижим имот след като върху него има учредена

ипотека. Най – често тук става въпрос за застрояване на имота и проблемът за разпростирането на ипотеката и върху построеното впоследствие. Застрояването може да се реализира от самия собственик или да е последица от учредяване и реализиране на вещното право на строеж /суперфицията по чл. 66 и сл. ЗС/ върху имот, който вече е обект на принудително изпълнение.